

Ramon Gomis

TOTS NOSALTRES

Xavier Amorós en escena

**IV Premi de Narrativa Ciutat de Reus
«Diré el que em fuig»**

V I E N A
E D I C I O N S

BISOGNA FARE QUALCOSA

La calorada semblava haver afluixat. Vaig sortir a caminar i a treure profit d'una mica d'aire fresc del matí quan el sol encara no s'havia alçat. Mentrestant, sonà un clic al telèfon mòbil i vaig llegir la notícia. El Xavier Amorós havia mort. Era el 18 de juliol del 2022.

Em vaig asseure en un banc del passeig, com si em calgués recuperar l'alè. Sorprès, com si no fos una mort esperada per l'edat, gairebé a la ratlla dels cent anys. No tenia ganes de seguir caminant. Assegut, mirava la gent, els que corrien, els passejants que badaven, els que treien a pixar el gos, un jardiner que endreçava uns matolls d'un parterre. A tots els sabia indiferents al meu dolor. Mirava, però no veia. Tampoc gosa-va treure'm, de nou, el telèfon de la butxaca i compartir la notícia. No tenia ganes de parlar amb ningú. M'estava bé el soroll quotidià, aquell que no és silenci però no ens crida l'atenció. I esperar. El temps s'enduria la tristesa.

El comiat se celebrava l'endemà al matí, a Reus. Desvetllat, vaig preferir sortir d'hora, com si patís de fer tard. Una preocupació que ja és un costum. Molt de matí, la Barcelona del cap de setmana semblava esmorteïda i a la carretera hi havia ben poc trànsit. Hi vaig arribar molt, massa, aviat. Al tanatori, només hi havia un parell d'empleats, acabaven d'obrir. Cap conegut ni ningú de la família. Faltava una bona estona per tal d'iniciar la cerimònia. Em sentia incòmode. Vaig dir al noi que hi havia darrere el taulell que ja tornaria. Em va donar, de nou, el bon dia i no va afegir res més.

Els voltants de l'edifici del tanatori de Reus no tenen gaire

interès. Una avinguda de pas, feta només per circular vehicles i quatre carrers secundaris. A aquella hora no sabia on anar i tampoc m'abellia entrar en un local de mala mort a fer un cafè torrefacte i àcid. Caminava amunt i avall, i sempre tornava al mateix lloc. Res a dir ni a pensar, com si aquells carrers no fossin també els de la meva ciutat. I si bé per l'autopista, venint de Barcelona, refeia imatges del Xavier, ara, en arribar a Reus, m'havia quedat com atupat, incapaç de recordar-ne cap.

Un parell d'anys abans, a la biblioteca de Reus que porta el seu nom, havia assistit a la presentació del darrer volum de les seves obres completes. Aquell va ser el meu comiat. Després algú em va fer saber que l'havia anat a veure a casa seva, i que l'havia trobat molt envellit, li costava de llegir i hi sentia poc. No vaig gosar fer-li cap trucada i menys demanar de visitar-lo. Estic segur que ell, com jo, preferia que em quedés amb el record dels dies d'abans, quan havíem compartit moments i projectes, els dies feliços.

Les sales dels tanatoris em desagraden. No entenc com per acomiadar les persones estimades aquests llocs han de ser tan freds i d'un disseny estàndard discutible. Impersonals, com ho són els quiròfans o les sales de visita dels hospitals. Només entrar a la sala, per no sentir-me sol, em vaig asseure al costat d'una amiga del Xavier, que m'és propera. Ens vam col·locar una mica enrere, vam parlar en veu baixa; el lloc imposa silenci. Pocs minuts després, els empleats van col·locar el fèretre a l'estrada, visible, cobert amb un drap blanc amb l'escut de Reus: és el reconeixement de la ciutat al seu fill il·lustre. Alhora va aparèixer un sacerdot que, com fa el cas, es va posar a llegir els textos religiosos corresponents, va dir unes paraules d'elogi i va donar consol a la família. També va parlar del tòpic de la vida eterna i que Déu li obriria les portes del

cel. No gaire cosa més. Van sonar uns acords de guitarra i vaig escoltar la lectura del poema de Ventura Gasol «Les tombes flamejants». Una música poc empàtica, lluny de la música de jazz que tant li agradava i que en algun moment havíem compartit, i la lectura d'un poema que no tenia res a veure amb la seva poètica personal. Em va sorprendre el caràcter religiós de la cerimònia, però ves a saber. Quan la mort d'un familiar ens colpeix, potser cal agafar-se a una esperança. És difícil, el comiat. Tots ho són, i encara més el darrer. El que se'n va no diu res. Com a molt dona algunes instruccions, poques. Ben mirat, es tracta d'una cerimònia de consol per als que es queden, i poca cosa més. Són els més propers els que decideixen, perquè són els qui més senten la pèrdua i els qui més enyoraran el difunt. En aquesta situació s'aferren a les creences pròpies, encara que al difunt —ara ja no— se li haguessin posat els cabells de punta.

A la sortida es va fer alguna rotllana. No gaires. Quan un mor ja gran molts amics s'han perdut pel camí, han marxat abans, i són menys els qui poden acomiadar-lo. És el que vaig pensar. Els comentaris eren falaguers: el Xavier Amorós era una persona estimada. Sense pressa, vam fer camí cap al centre de la ciutat, parlant d'ell i també de Gabriel Ferrater, com si haguessin estat grans amics, cosa que no és certa. I ja sol, vaig pujar carrer Llovera amunt, potser amb l'ànim de refer la memòria, allò que dona sentit a la vida.

En arribar a casa, vaig pensar que buscaria la carpeta en què havia guardat les seves cartes i que les rellegiria. Hi havia moltes confidències. El que m'hi explicava no sempre coincidia amb el que ell havia escrit de si mateix. Als llibres narratius relata un paisatge d'una societat amb figures, una crònica plena de clarobscur, creïble però no pas sempre certa. És literatura, només versemblança.

La primera vegada que vaig parlar amb el Xavier Amorós tenia setze anys, just acabats de fer. El vaig anar a veure amb altres companys de l'Institut de Batxillerat. Teníem la intenció de representar una comèdia per les festes de sant Tomàs, al Teatre Fortuny de Reus. Aquesta responsabilitat requeria en els alumnes del darrer curs. Però costava molt posar-se d'acord i escollir un text per representar. Que si havia de ser una comèdia, que si havia de fer riure, que si el text havia de ser en català, que si hi havien de sortir molts personatges, que si pocs. Un bon grapat de «que si». Per acabar-ho d'adobar, calia passar la censura, perquè mai es podia oblidar que mancaven els adlèters del dictador, de la mateixa corda, d'una sola opinió, la seva. En mig de la disputa algun professor, per treure-se'ns del damunt, ens havia recomanat que ens deixéssim aconsellar pel Xavier Amorós, que «sabia molt de teatre». I no ens ho vam fer dir dos cops. Motivats per sortir a escena, l'endemà mateix vam anar a visitar-lo a la botiga de roba, a Les Amèriques.

Vaig demanar per ell al primer dependent que ens preguntà què volíem. I l'home, que ja devia saber de què anava la percala, mai tan ben dit, ens va oferir unes butaquetes de vímet, perquè seguéssim mentre l'esperàvem. No van passar ni cinc minuts que aparegué en escena.